

Utbildningsinspektion i Södra Ängby skola, förskoleklass, grundskola årskurs 1–9

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolan/rektorsområdet/verksamheten	2
Sammanfattande bedömning	2
Bedömning av resultaten	4
Bedömning av genomförandet	5
Bedömning av förutsättningarna	12

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Södra Ängby skola den 12–14 februari 2007. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen avser att visa hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbplats ([www.skolverket.se/ Inspektion](http://www.skolverket.se/Inspektion)).

Kommunen har ansvar för att de brister inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket inom tre månader vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid kommande inspektionstillfälle.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från Stockholms kommun och Södra Ängby skola, dels den information som samlats in under besöket. Rapporten grundas även på annan information om kommunen och skolan från exempelvis Skolverkets nationella uppföljningssystem.

I Södra Ängby skola intervjuades elever, personal och rektorn samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner i förskoleklass, årskurs 2, 6 och 9. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Rektorn har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet/verksamheten

Södra Ängby skola	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	193
Förskoleklass	48
Grundskola	644
Obligatorisk särskola	1

Södra Ängby skola tillhör Bromma stadsdelsnämnd. Fram till årsskiftet 2006/2007 utgjorde Södra Ängby skola tillsammans med Blackebergsskolan en resultatenhet vilken kallades Södra Ängby skolor.

Elever och personal är organiserade i sju arbetslag vilka leds av arbetslagsledare. Arbetslagen "Zorn" och "Ängbyborg" omfattar förskoleklass, årskurs 1, 2 och 3 samt skolbarnsomsorg. Verksamheterna bedrivs delvis integrerat inom arbetslagen. I arbetslag 4–5, som omfattar årskurserna 4 och 5, bedrivs undervisningen årskursvis. I årskurs 6–9 bildar varje årskurs ett eget arbetslag. Rektorn och tre biträdande rektorer utgör skolans ledningsgrupp.

I anslutning till skolan finns fritidshem. Verksamheten i skolbarnsomsorgen ingår inte i denna rapport utan bedöms i kommunrapporten.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Södra Ängby skola och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga skolförfattningar.

Inspektörerna har i Södra Ängby skola mött en verksamhet av varierande kvalitet. Inom flera områden finns exempel på att enskilda pedagoger eller enskilda årskurser och arbetslag bedriver ett arbete som är föredömligt, men inspektörerna bedömer att inom centrala delar av verksamheten är variationen i kvaliteten allt för stor för att bedöma att resultat och arbetsprocesser är godtagbara. Variation och mångfald kan vara en tillgång i en skola, men blir skillnaderna allt för stora finns risk för att likvärdigheten i utbildningen går förlorad. De variationer som finns inom skolan ser inspektörerna som konsekvenser av att systematiska uppföljningar av verksamheten saknas och att det pedagogiska ledarskapet är otydligt.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Skolan gör ingen systematisk uppföljning, utvärdering och analys av elevernas kunskapsutveckling i förhållande till de nationella målen i samtliga ämnen i årskurs 5 och 9 (4 kap. 1 § skollagen, 2 kap. 6 § grundskoleförordningen samt avsnitt 2.8 i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo 94).
- Skolans likabehandlingsplan uppfyller inte de krav som ställs på en sådan plan (6 § lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever).
- Skolan upprättar inte åtgärdsprogram för alla elever som behöver särskilt stöd (5 kap. 1 § grundskoleförordningen).
- Beslut om placering av elev i särskild undervisningsgrupp tas inte i enlighet med författningarna för elever i 6–9G (5 kap. 5 § grundskoleförordningen).

- Beslut om anpassad studiegång tas inte i enlighet med författningarna för elever i 6–9G (5 kap. 10 § grundskoleförordningen).
- Elever i behov av studiehandledning på modersmål får inte detta stödbehov tillgodosett (5 kap. 2 § grundskoleförordningen).
- Rektorn ingår inte som ledamot av elevvårdskonferensen (3 kap §4 grundskoleförordningen).
- Skolans individuella utvecklingsplaner uppfyller inte de krav som ställs på en sådan plan (7 kap. 2 § grundskoleförordningen eller motsvarande bestämmelse).
- Skriftliga omdömen saknas för elever som i slutet av nionde skolåret inte nått upp till målen och därmed saknar betyg i ett ämne eller ämnesblock (7 kap. 9 § grundskoleförordningen).
- Kvalitetsredovisningen saknar bedömning av i vilken mån de nationella målen uppnåtts samt analys och förslag till åtgärder för ökad måluppfyllelse. Kvalitetsredovisningen omfattar inte alla verksamheter som finns i skolan. Personal och elever deltar inte i arbetet med kvalitetsredovisningen (3–4 §§ förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.).
- Svenska som andraspråk anordnas inte i enlighet med författningarna (2 kap. 15–16 §§ grundskoleförordningen).
- Skolan erbjuder inte språkval i enlighet med författningarna (2 kap. 17–18 §§ grundskoleförordningen).
- Modersmålsundervisning erbjuds inte elever som har rätt till sådan undervisning (2 kap. 9 § grundskoleförordningen).
- Utbildningen är inte avgiftsfri (4 kap. 4 § skollagen).

Inspektörerna bedömer att det finns behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden.

- Skolans arbete för att ge elever och föräldrar kännedom om målen för utbildningen bör förbättras.
- Skolans arbete med att ge eleverna inflytande över verksamheten och det egna lärandet bör förbättras.
- Resultatet av skolans arbete med normer och värden bör förbättras. Skolan bör också förbättra arbetet med grundskolans värdegrund.
- Organiseringen och planeringen av undervisning bör förbättras så att hänsyn tas till att eleverna i huvudsak har en sammanhållen och gemensam skolgång. Skolan bör också i större utsträckning anpassa undervisningen till de enskilda eleverna.
- Skolan bör förbättra sitt arbete med att genomföra systematiska uppföljningar av verksamheten i den särskilda undervisningsgruppen så att eleverna erbjuds en undervisning av god kvalitet och som också är likvärdig med övrig utbildning inom skolan.
- Kvaliteten i åtgärdsprogrammen bör förbättras.
- Skolans arbete för att säkerställa en rättvis och likvärdigbedömning och betygssättning bör förbättras.

- Kvalitetsarbetet bör förbättras så att det utgår från systematiska bedömningar av skolans resultat.
- Rektorns förtrogenhet med det dagliga arbetet bör förbättras. Rektorns bör ta ett större ansvar för skolans pedagogiska ledning.

Bedömning av resultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt de nationella målen för lärandet särskilt angivna i skollagen, läroplanen, de nationella kursplanerna och programmålen.

Kunskaper

I Södra Ängby skola finns mål formulerade för verksamheten i förskoleklass. Dessa mål presenteras på ett lättillgängligt sätt för elever och föräldrar i enkla häften där också områden beskrivs som förskoleklassen arbetar med för att nå målen. Intervjuutsagor och verksamhetsbesök visar att det arbete som bedrivs i förskoleklassen väl överensstämmer med läroplanens intentioner. Inspektörerna bedömer att förskoleklassen ger möjlighet till utveckling och lärande och en grund för fortsatt skolgång.

I Södra Ängby skola saknas sammanställningar som visar i vilken utsträckning eleverna når målen i årskurs 5. Uppföljning av elevernas resultat, uteslutande i svenska, matematik och engelska, sker på individ- och gruppnivå utifrån olika material och metoder. Resultaten används uteslutande till att uppmärksamma stödbehov.

Av nationell statistik framkommer att resultaten i årskurs 9 i Södra Ängby skola överstiger resultat för kommunen och riket. Som framgår av tabell 1 har det skett en ökning över år både i genomsnittligt meritvärde, andel elever som uppnått målen i samtliga ämnen och i andelen behöriga elever till ett nationellt program i gymnasieskolan. Dock har en försämring skett det senaste året.

Tabell 1 Slutbetyg enligt Skolverkets statistik

	Skolan			Kommunen			Riket		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Meritvärde	229,0	236,3	229,7	221,0	221,3	221,9	206,9	206,3	206,8
Andel (%) som uppnått målen i samtliga ämnen	84,7	82,8	80,3	75,6	75,7	75,1	75,9	75,5	76,0
Andel (%) behöriga till nationella program	91,5	96,7	93,7	89,8	89,2	90,0	89,6	89,2	89,5

I 2006 års kvalitetsredovisning för Södra Ängby skolor framgår att skolan analyserat resultaten för de elever som inte var behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan. Skolan konstaterar att de elever som inte nådde målen för utbildningen också var de elever som skolan bedömt vara i behov av särskilt stöd och som också fått olika stödinsatser. Utvärdering och analys av skolans insatser för att ge dessa elever möjlighet att nå målen finns dock inte. Inspektörerna bedömer det som en brist att skolan inte gör någon systematisk uppföljning, utvärdering och analys av elevernas kunskapsutveckling i förhållande till de

nationella målen i årskurs 5 och årskurs 9 i samtliga ämnen. Detta måste skolan åtgärda.

I Södra Ängby skola finns en mycket stor variation i arbetet för att ge eleverna kännedom om målen för utbildningen. Inspektörerna konstaterar att elevernas kännedom om vilka mål de ska nå i hög utsträckning är arbetslags- och lärarberoende. Det finns exempel på, både i tidiga och i senare skolåren, att ett mycket medvetet arbete bedrivs som med utgångspunkt i elevernas ålder och mognad tydliggör målen. Mot bakgrund av den stora variation som finns inom skolan bedömer inspektörerna att skolans arbete för att ge eleverna kännedom om målen bör förbättras.

Normer och värden

I Södra Ängby skola finns även inom området inflytande en mycket stor variation inom och mellan arbetslag. De yngre eleverna uppfattar att de har inflytande genom klassråd samt elevråd, i de tidiga skolåren kallat barnråd. De äldre eleverna däremot har tappat sin tilltro till de formella formerna för inflytande. Enligt elever diskuterar elevrådet ”småsaker” och de uppfattar att vare sig lärare eller elever tar elevrådet på allvar. Elever tycker att de saknar forum för diskussioner om de frågor som de tycker är viktiga för hela skolan. Elevernas inflytande över det egna lärandet gestaltar sig också mycket olika inom skolan. Goda exempel finns både i de tidiga och senare skolåren på lärare som bedriver ett medvetet arbete för att öka elevernas inflytande över det egna lärandet. Inspektörerna vill särskilt framhålla arbetet med portfolio. Genom att elevernas kunskapsutveckling synliggörs i en portfolio skapas också förutsättningar för att eleverna också ska kunna ta ansvar för det egna lärandet. Men det finns också exempel på att elevernas inflytande är obefintligt och att elever inte heller tror att det finns möjlighet att ha inflytande över sin utbildning. Inspektörerna konstaterar att variationerna i elevernas inflytande inom Södra Ängby skola är allt för stora för att det skall finnas en likvärdighet i utbildningen. Det saknas också progression i arbetet så att elevernas inflytande successivt kan öka med ålder och mognad. Inspektörerna bedömer att elevernas inflytande över verksamheten och det egna lärandet bör öka.

Intervjuade elever och föräldrar uppfattar skolmiljön som trygg och trivsamt. I Södra Ängby skola genomförs enkätundersökningar där elever och föräldrar får svara på frågor om bl.a. trivsel och trygghet. Resultaten redovisas i kvalitetsredovisningen för Södra Ängby skolor för 2006. Där står att merparten av eleverna trivs och att de allra flesta föräldrar känner tillit till skolan i dess arbete att skapa en trygg skolmiljö. Det framkommer dock att det finns elever som tycker att de vuxna inte agerar vid bråk och konflikter. Hur skolan arbetar för att förbättra verksamheten för de elever som inte trivs framkommer dock inte i kvalitetsredovisningen. Det är viktigt att skolan inte slår sig till ro med att det stora flertalet trivs och är trygga utan också följer upp och utarbetar åtgärder så att det också sker förbättringar för det fåtal elever som inte uppfattar skolmiljön som säker. Inspektörerna bedömer att resultaten av skolans arbete med normer och värden bör förbättras.

Bedömning av genomförandet

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet, innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen, individanpassning och stöd, utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning, kva-

litetssäkring och förbättringsarbete, skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanen och i andra författningar för respektive skolform.

Arbetet med arbetsmiljö och delaktighet

I läroplanen slås fast att det inte är tillräckligt att i undervisningen förmedla kunskap om grundläggande värderingar. Undervisningen skall bedrivas i demokratiska arbetsformer och förbereda eleverna för att aktivt delta i samhällslivet. Undervisningen skall också utveckla elevernas förmåga att ta personligt ansvar. I Södra Ängby skola sker i många stycken ett gott arbete om demokratiska värden t.ex. i ett årligen återkommande tema om världskrigens tid vilket avslutas med en studieresa till ett förintelsläger. Målet för detta arbete finns presenterat i kvalitetsredovisningen för 2006. Där står att eleverna skall ”våga göra egna val utifrån demokratiska normer och värderingar och stå för sina egna handlingar”. Inspektörerna ser dock skillnader inom och mellan arbetslag i hur väl skolan uppfyller sitt uppdrag att överföra grundläggande värden i den dagliga verksamheten. I några arbetslag har både elever och föräldrar god kännedom om värdegrundsarbetet och inspektörerna konstaterar att det också finns en medvetenhet om att bemötandet av och kommunikationen med eleverna är viktiga delar i värdegrundsarbetet. I andra arbetslag känner inte elever och föräldrar till det förebyggande arbetet eller också saknas förtroende för det arbete som bedrivs. Föräldrar och elever i årskurs 9 tycker inte att kamratstödjare bidrar till att skolmiljön upplevs som trygg och trivsamt. Elever i årskurs 9 har också föga tilltro till skolans Antimobbingsgrupp. Föräldrar menar dock att skolan ingriper snabbt om kränkningar förekommer. Tidigare i rapporten har den variation som finns inom skolan beskrivits. Inspektörerna ser att också i skolans värdegrundsarbete finns variation så väl i kännedom om värdegrundsarbetet som tilltro till arbetet. Samsyn och gemensamma förhållningssätt saknas också. Inspektörerna bedömer att skolans arbete med värdegrunden bör förbättras.

I Södra Ängby skola finns ordningsregler. Eleverna har dock inte varit delaktiga i hur dessa utformats. Elever i de senare skolåren tycker att skolans personal inte agerar konsekvent om elever bryter mot ordningsreglerna. De har också lärt sig att anpassa sitt eget sätt att vara och uppträda mot varandra utifrån vilket normsystem som råder hos olika lärare. Detta får konsekvensen att elever inte alltid visar respekt för varandra eller för läraren. Skolverket vill uppmärksamma skolan på att det fr.o.m. den 1 juli 2006 införts förändringar i skolformsförrordningarna när det gäller ordningsregler i skolan. Rektorn har ansvar för att det finns ordningsregler för varje skola och att ordningsreglerna utarbetas och följs upp under medverkan av lärare och övrig personal samt företrädare för eleverna och deras vårdnadshavare. Inspektörerna påpekar vikten av att alla känner sig involverade i arbetet med att utforma dessa ordningsregler, så att alla kan känna sig solidariska med de överenskommelser som görs.

Enligt lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever, som trädde i kraft den 1 april 2006, skall varje skola ha en likabehandlingsplan som beskriver hur skolan aktivt och målinriktat arbetar för att förhindra och motverka alla former av kränkande behandling. I förrordningen som trädde i kraft den 15 oktober 2006 tydliggjordes kravet på att barn och elever skall medverka i arbetet med likabehandlingsplanen. I Södra Ängby skola finns en likabehandlingsplan. I planen beskrivs det förebyggande arbetet samt hur skolan agerar då mobbning uppstår. Planen omfattar dock inte samtliga diskrimineringsgrunder. Den saknar också beskrivningar av vilka insatser som

skall påbörjas och genomföras under det kommande året samt hur dessa skall följas upp. Likaså saknas vuxen–elevperspektiv då det handlar om rutiner för akuta åtgärder om kränkningar inträffar. Ansvarsfördelningen mellan rektorn och personalen för vem som gör vad i arbetet är också otydlig. Eleverna har inte givits möjlighet att medverka i framtagandet av likabehandlingsplanen. Inspektörerna bedömer att skolans likabehandlingsplan inte uppfyller de krav som ställs på en sådan plan. Detta måste skolan åtgärda.

Organisering av undervisningen

Verksamheten i grundskolan skall organiseras så att eleverna i huvudsak har en sammanhållen och gemensam studiegång. Undervisningen skall anpassas efter elevernas behov och förutsättningar. I Södra Ängby förekommer nivågruppering i matematik och engelska fr.o.m. årskurs 7. Det finns tre nivåer, i skolan kallade basgrupp, medelgrupp och snabb grupp.

Nivåindelning efter kunskapsmässiga förutsättningar i ett ämne under en begränsad tid kan vara motiverat utifrån ett pedagogiskt syfte och med en planering som tar hänsyn till särskilda omständigheter utifrån den enskilde elevens behov. Placering i nivågruppering får dock inte förhindra att den enskilde eleven har möjlighet att nå målen för utbildningen. Elevernas resultat måste därför fortlöpande följas upp och grupperingen av eleverna kontinuerligt omprövas. Organisationens måste vara flexibel i den meningen att elevernas skall ha reella möjligheter att byta grupp. En särskild grupptillhörighet får inte heller innebära att eleven endast kan uppnå ett visst betyg. I Södra Ängby skola sker nivågruppering i årskurs 7 t.o.m. årskurs 9 vilket inte kan anses vara en begränsad tid. I basgruppen kan eleven endast nå godkänd-nivå vilket innebär att grupptillhörigheten sätter gränser för elevernas kunskapsutveckling. Elevernas rörlighet mellan grupperna är begränsad. Eleven kan välja att tillhöra en svårare grupp men måste då kunna visa att eleven besitter de kunskapskvaliteter som läraren anser vara en förutsättning för att kunna följa undervisningen. Det förekommer dock att elever byter till en lättare grupp. Kontinuerliga utvärderingar av den nivågrupperade undervisningen har inte redovisats. Oavsett hur undervisningen i en skola organiseras har skolan grundläggande skyldighet att utreda och tillgodose en elevs behov av särskilt stöd. Därför får nivågruppering inte innebära att en elev i behov av särskilt stöd inte får det individuella stöd den kan ha rätt till. Med bakgrund av detta bedömer inspektörerna att organiseringen och planeringen av undervisning bör förbättras så att hänsyn tas till att eleverna i huvudsak har en sammanhållen och gemensam skolgång.

Individanpassning och stöd

Enligt läroplanen innebär en likvärdig utbildning bl.a. att undervisningen inte kan utformas lika för alla och vägarna till målen kan utformas på olika sätt med utgångspunkt i elevers olika behov och förutsättningar. Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen.

I Södra Ängby skola finns två elevhälsoteam, ett för förskoleklass–årskurs 5 och ett för årskurs 6–9. För elevhälsoteamen ansvarar de två biträdande rektorerna. Enligt planen för elevhälsan vilar ansvaret första hand på arbetslaget för individanpassning och stöd. Först när arbetslaget gör bedömningen att de möjligheter till stöd som enskild lärare eller arbetslaget förfogar över inte varit tillräckliga, görs en anmälan till något av elevhälsoteamet. Ett resursteam finns också för årskurs 6–9 vilket består av speciallärare, specialpedagog och lärare i

svenska som andraspråk. Resursteamet ansvarar för en verksamhet som kallas Studion. I Studion skall elever ges möjlighet till enskild undervisning under kortare eller längre tid.

I Södra Ängby skola läggs stor tonvikt vid att regelbundet under elevernas skolgång diagnostisera alla elever i företrädesvis läsning, men till viss del också i matematik. Tester och prov används uteslutande för att ta reda på vilka svårigheter eleven har och hur åtgärder för eleven skall utformas. Att skolan använder testresultat för att utvärdera och analysera undervisningens kvalitet och utformning för att finna orsaker till elevers stödbehov förekommer däremot i låg utsträckning. I flera intervjuutsagor framkommer att i skolan saknas diskussion om hur individanpassning av undervisningen kan gå till. Det framkommer också åsikter att fler elever skulle kunna följa undervisningen om individanpassning skedde i högre utsträckning. I Södra Ängby skola ges stöd och särskilt stöd till elever som skolan bedömer vara i behov av stöd. Detta stöd ges företrädesvis utanför klassens ram genom t.ex. nivågruppering, undervisning i Studion och för några elever undervisning i en särskild undervisningsgrupp. Enligt författningarna skall eleverna i grundskolan ha en sammanhållen skolgång och elever med behov av särskilt stöd skall i första hand ges sådant stöd inom den klass eller grupp som eleven tillhör. Inspektörerna bedömer att skolan i större utsträckning bör anpassa undervisningen till de enskilda eleverna för att främja deras behov, förutsättningar och sätt att lära.

Det är rektorn som fattar beslut om särskilda stödåtgärder och rektorn skall också se till att åtgärdsprogram upprättas. I Södra Ängby skola upprättas inte åtgärdsprogram för alla elever som befaras att inte nå målen. Detta är en brist som skolan måste åtgärda. Ett åtgärdsprogram skall vara ett redskap och hjälpmedel för skolans personal att planera och utveckla hela den pedagogiska verksamheten kring den enskilde eleven. I de åtgärdsprogram som inspektörerna tagit del av i Södra Ängby skola saknas i stor utsträckning beskrivningar av vilka arbetssätt och arbetsformer som bäst tillgodoser elevernas behov. Istället inskränks åtgärder till att ange att eleven skall få stöd av specialläraren eller i Studion ett antal timmar per vecka. Vidare saknas utvärderingsbara och konkreta mål som eleven skall uppnå. Kopplingar till de nationella målen i läroplanen och kursplanerna saknas helt. Inspektörerna bedömer att kvaliteten i åtgärdsprogrammen bör förbättras.

Om det finns särskilda skäl, får särskilt stöd ges i en särskild undervisningsgrupp. Styrelsen, eller den styrelsen delegerat beslutet till, fattar efter samråd med eleven och elevens vårdnadshavare beslut om placering i särskild undervisningsgrupp. Beslutet kan överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd.

I Södra Ängby skola bedrivs undervisningen förutom i åldershomogena klasser, också i särskild undervisningsgrupp. I skolan finns en grupp som tar emot elever i årskurs 6 t.o.m. 9, i skolan kallad 6–9G. Några elever deltar i klassens undervisning i något eller några ämnen under kortare eller längre tid, andra har hela sin skolgång förlagd till denna grupp. Det finns elever i gruppen som inte någon gång under hela sin skolgång följt undervisning i en klass. Beslut om placering i särskild undervisningsgrupp skall finnas men saknas. Detta är en brist som skolan måste åtgärda.

Av grundskoleförordningen framgår att om en elev inte kan få utbildning som i rimlig grad är anpassad efter elevens situation och förutsättningar, får styrelsen efter att ha hört elevvårdskonferensen besluta om anpassad studiegång för eleven. Därvid får avvikelser göras från timplanen. Styrelsen ansvarar för att en

elev med anpassad studiegång får en utbildning som så långt det är möjligt är likvärdig med övrig utbildning inom skolan. Samtliga elever i 6–9G har individuella scheman. Inspektörerna konstaterar att förutsättningar saknas för att inom gruppen ge eleverna undervisning i skolans alla ämnen. För eleverna innebär placeringen att de inte följer timplanen och därmed har anpassad studiegång. Beslut om anpassad studiegång skall finnas men saknas. Detta är en brist som måste åtgärdas.

I vissa fall kan stöd till en elev i form av placering i en mindre grupp utanför klassen vara befogat. För eleven är åtgärden dock ingripande och han eller hon riskerar att förlora den vardagliga kontakten med sina klasskamrater. Ett beslut om placering i en särskild undervisningsgrupp bör därför alltid vara begränsat i tid och målet bör vara att eleven skall återgå till undervisning i klassen så snart detta är möjligt. I Södra Ängby skola finns elever som under lång tid fått all undervisning i särskild undervisningsgrupp. Uppföljningar av verksamheten i den särskilda undervisningsgruppen sker i ringa omfattning. Inspektörerna bedömer att skolan bör förbättra sitt arbete med att genomföra systematiska uppföljningar av verksamheten i den särskilda undervisningsgruppen så att eleverna erbjuds en undervisning av god kvalitet och som också är likvärdig med övrig utbildning inom skolan. Det är också viktigt att följa upp och utvärdera placering i särskild undervisningsgrupp med målet att elever skall kunna återgå till undervisning i ordinarie klass.

Studiehandledning på modersmålet är en stödåtgärd som elever med annat modersmål än svenska har rätt till. Behovet av denna stödåtgärd bedöms av rektorn. I Södra Ängby saknas rutiner för att utreda om elever behöver studiehandledning på modersmålet. I intervjuutsagor framkommer att det finns elever som skolan bedömer vara i behov av studiehandledning men som inte får det. Inspektörerna bedömer det som en brist att alla elever som behöver studiehandledning på modersmål inte får denna stödåtgärd tillgodosedd. Detta måste skolan åtgärda.

För behandling av elevvårdsfrågor skall det finnas en elevvårdskonferens för rektorns arbetsområde. Av läroplanen framgår att rektorn har ett särskilt ansvar för det särskilda stödet. I elevvårdskonferensen skall därför rektorn ingå som ledamot. I Södra Ängby skola deltar inte rektorn i elevvårdskonferensen, utan detta ansvar har delegerats till de biträdande rektorerna. Inspektörerna bedömer detta som en brist som måste åtgärdas.

Utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning

Tidigare i rapporten har variationen inom Södra Ängby skola behandlats. Även inom området utvärdering av lärandet finns variation. Det finns goda exempel på hur skolan arbetar med utvärdering och bedömning av lärandet. I förskoleklass inleds arbetet med portfolio och inspektörerna konstaterar att i de tidiga skolåren är arbetet väl förankrat och planering finns för ett långsiktigt arbete så att eleven skall kunna följa sin utveckling från förskoleklass till årskurs 9. Vid inspektionsbesöket är dock arbetet ännu inte implementerat i årskurs 6–9.

Enligt rektorn har mål och bedömning varit ett prioriterat utvecklingsområde för skolan sedan 2004. Inspektörerna ser att stora skillnader finns mellan ämnen, lärare och arbetslag i arbetet med bedömning och betygssättning i årskurs 6–9. I vissa ämnen presenteras målbeskrivningar med kravnivåer och i årskurs

8–9 betygskriterier inför varje nytt arbetsområde. I andra ämnen sker detta inte alls. I några ämnen sker en öppen bedömning där elever också känner sig delaktiga i bedömningsprocessen. I andra ämnen har elever svårt att förstå hur bedömningen går till och menar att lärarens bedömning utgår från andra mål än de som presenterats för eleverna. Föräldrar och elever i både tidiga och senare skolåren uppfattar att informationen om målen för utbildningen och hur eleverna kunskapsutveckling relateras till dessa mål i mycket hög grad är lärar- och arbetslagsberoende. Enligt inspektörerna riskerar den variation som finns inom Södra Ängby skola leda till att elevernas rätt till en likvärdig bedömning och betygssättning riskeras. Betygsättning är formellt sett myndighetsutövning. Lärarens bedömning av kunskaperna kan ha avgörande betydelse för den enskilda eleven och betygen kan inte överklagas. Det är dock rektorn som ytterst har ansvar för att säkerställa en rättvis och likvärdig bedömning och betygssättning. Inspektörerna bedömer att skolans arbete för att säkerställa en rättvis och likvärdig bedömning och betygssättning bör förbättras.

Från och med den 1 januari 2006 ställs krav på upprättandet av en individuell utvecklingsplan för varje enskild elev vid utvecklingssamtalet. Planen skall vara ett framåtsyftande måldokument där viktiga utvecklingsområden lyfts fram. Vid utvecklingssamtalet skall läraren i en individuell utvecklingsplan skriftligen sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven skall nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna. Se vidare i Skolverkets Allmänna råd för individuella utvecklingsplaner, SKOLFS 2006:10. Vid inspektionsbesöket finns individuella utvecklingsplaner för alla elever. Inspektörerna bedömer att det i de senare skolåren finns utvecklingsplaner som är av undermålig kvalitet. I beskrivningar av vilka insatser skolan gör för att eleven skall nå sina målsättningar förekommer uttrycken ”inget” eller ”nej”. Under rubriken förändringar inom undervisningen beskrivs vad eleven uppfattar otillfredsställande t.ex. att undervisningssituationen upplevs stressig. Det framgår dock inte vilka åtgärder skolan vidtar för att förändra undervisningen så att den anpassas efter elevens behov och förutsättningar. Inspektörerna konstaterar vidare att i skolans utvecklingsplaner vilar ansvaret för elevens utveckling och lärande uteslutande på eleven och hemmet. Inspektörerna bedömer detta som en brist som måste åtgärdas.

Enligt grundskoleförordningen skall för elever som inte nått upp till målen i ett ämne eller ämnesblock som enligt kursplanen skall ha uppnåtts i slutet av det nionde skolåret betyg inte sättas i ämnet eller ämnesblocket. I stället skall ett skriftligt omdöme ges om elevens kunskapsutveckling i ämnet eller ämnesblocket. I Södra Ängby skola upprättas inte skriftliga omdömen. Inspektörerna bedömer detta som en brist som måste åtgärdas.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

En skolas kvalitetsarbete skall kontinuerligt identifiera vilka förutsättningar som är nödvändiga för arbetet mot de nationella målen, att utveckla arbetsprocesser, att bedöma resultat och måluppfyllelse och att vidta lämpliga åtgärder. För att förbättringar skall bestå och kvaliteten höjas behöver utvecklingen följas över tid. Som tidigare beskrivits sker uppföljningar av skolans resultat på individ- och gruppnivå. Lärare följer upp elevens kunskapsutveckling med hjälp av olika metoder och material, bl.a. läsutvecklingsschema (LUS), portfolio och nationella ämnesprov i svenska, matematik och engelska. Systematiska uppföljningar

som leder till förbättringar på skolnivå förekommer dock inte. Därmed saknas en samlad bild av skolans resultat. I Södra Ängby skola pågår utvecklingsarbeten, men utvärderingssystem saknas för hur dessa skall följas upp. Inspektörerna bedömer att skolans kvalitetsarbete bör förbättras.

Ett verktyg i en skolas kvalitetsarbete är kvalitetsredovisningen. Inspektörerna har tagit del av kvalitetsredovisningen för Södra Ängby skolor, dvs. Södra Ängby skola och Blackebergsskolan, för 2006. Kvalitetsredovisningen innehåller rubriker där förutsättningar, målen för grundskolan, resultat och måluppfyllelse samt åtgärder för utveckling redovisas. Analys och bedömning av arbetet finns till viss del, men dessa bygger inte på systematiska utvärderingar av verksamheterna. Kvalitetsredovisningen avslutas med att åtgärder för utveckling presenteras. Hur dessa insatser skall följas upp framgår dock inte. En kvalitetsredovisning som omfattar flera verksamheter bör inom de olika avsnitten tydligt redovisa varje verksamhet för sig. Verksamheterna i de två skolorna är inte tydligt synliga i kvalitetsredovisningen. Det saknas också redovisningar av kvalitetsarbete och måluppfyllelse i förskoleklass och skolbarnsomsorg. Personal och elever deltar inte i arbetet med kvalitetsredovisningen. Inspektörerna bedömer att kvalitetsredovisningen inte motsvarar förordningens krav.

Ledning och intern kommunikation

Enligt skollagen skall rektorn hålla sig väl förtrogen med det dagliga arbetet i skolan. Det åligger rektorn att särskilt verka för att utbildningen utvecklas. Vidare anges i läroplanen att rektorn, som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal, har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen.

I Södra Ängby skola finns en rektor och tre biträdande rektorer. Till rektorns stöd finns en intendent. Elever och personal är organiserade i sju arbetslag vilka leds av arbetslagsledare. Inspektörerna uppfattar att det finns en tydlig målsättning hos rektorn att skolans pedagogiska utveckling i hög utsträckning skall drivas i arbetslagen under de biträdande rektorerna och arbetslagsledarnas ledning.

Detta får långtgående konsekvenser för skolans ledning. I samtliga intervjuutslag framkommer att personal efterfrågar ett tydligare pedagogiskt ledarskap. Personal uppfattar att både rektorn och de biträdande rektorerna är "osynliga" och ibland svåra att nå. Intervjuade föräldrar vet inte vilken skolledare som de skall vända sig till. Föräldrar anser också att information från skolan är bristfällig. För att leda verksamheten i en mål- och resultatstyrd skola krävs en tydlig ansvarsfördelning inom ledningen, synliga beslutsvägar och en effektiv uppföljning av de resultat som uppnåtts. Inspektörerna ser att i Södra Ängby skola har stort mått av ansvar delegerats utan krav på uppföljning. I flera avsnitt i rapporten har den variation som finns inom skolan beskrivits. Variation och mångfald kan vara en tillgång i en skola, men blir skillnaderna allt för stora finns risken att likvärdigheten i utbildningen går förlorad. De variationer som finns inom skolan ser inspektörerna som konsekvenser av att systematiska uppföljningar av verksamheten saknas och att rektorn inte tar det övergripande ansvaret för skolans pedagogiska ledning.

Inspektörerna menar att den målsättning som rektorn har att skolans pedagogiska utveckling i hög utsträckning skall drivas i arbetslagen inte skapar förutsättningar för att rektorn skall kunna hålla sig förtrogen med det dagliga arbetet. Inspektörerna vill också framhålla att någon annan än rektorn inte kan ta över

från rektorn det ansvar och skyldigheter denne har enligt författningarna. Inspektörerna bedömer att rektorns förtrogenhet med det dagliga arbetet bör förbättras. Vidare bedöms att rektorn bör ta ett större ansvar för skolans pedagogiska ledning, särskilt med tanke på de briser och utvecklingsområden som påtalats i denna rapport.

Bedömning av förutsättningarna

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen; tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildningen, personalens kompetens samt tillgång till läromedel, pedagogiska material och utrustning. Nationella bestämmelser finns bl.a. i skollagen.

Tillgång till utbildning och information om utbildning

Svenska som andraspråk är ett eget ämne med en egen kursplan och egna betygsriterier. Utbildningen i svenska som andraspråk syftar till att elever med annat modersmål än svenska skall uppnå förstaspråksnivå i svenska. Därmed ges de förutsättningar att leva och verka i det svenska samhället på samma villkor som elever med svenska som modersmål. Rektorn fattar beslut om en elev behöver undervisning i svenska som andraspråk, vilken då ersätter undervisningen i svenska. En elev som läser svenska som andraspråk skall också få betyg i det ämnet. I årskurs 1–5 i Södra Ängby skola ges svenska som andraspråk endast som stöd i ämnet svenska. I årskurs 6–9 anordnas undervisningen på olika sätt. För elever som anlänt till Sverige sent i sin skolgång anordnas undervisning i svenska som andraspråk istället för svenska. Dessa elever får också betyg i svenska som andraspråk. Andra elever läser både svenska och svenska som andraspråk. Det förekommer också att elever får välja om de vill ha betyg i svenska eller svenska som andraspråk. Inspektörerna bedömer att svenska som andraspråk inte anordnas i enlighet med kursplanen i ämnet. Detta är en brist som måste åtgärdas.

I timplanen anges ett visst antal timmar för språkval. Enligt grundskoleförordningen skall som språkval bland annat erbjudas svenska som andraspråk för elever som i övrigt får undervisning i svenska som andraspråk. I Södra Ängby skola förekommer att elever följer kursplanen i svenska och som språkval läser svenska som andraspråk. Dessa elever ges inte möjlighet att välja annat språkval än svenska som andraspråk. Inspektörerna bedömer att språkvalet inte erbjuds enligt författningarna. Detta är en brist som måste åtgärdas.

Enligt Skolverkets statistik för år 2006 var 16,6 procent av eleverna i Södra Ängby skola berättigade till modersmålsundervisning. Av dessa deltog 74,8 procent av eleverna i undervisningen. Vid inspektionsbesöket framkommer att alla elever som anmält önskemål om modersmålsundervisning inte fått sådan. Inspektörerna bedömer att modersmålsundervisning inte erbjuds elever som har rätt till sådan undervisning. Detta är en brist som måste åtgärdas.

Enligt skollagen skall utbildningen i grundskolan vara avgiftsfri för eleverna. I verksamheten får dock förekomma enstaka inslag som kan föranleda en obetydlig kostnad för eleverna. Södra Ängby skola genomför årligen en studieresa för elever i årskurs 9. Denna studieresa finansieras på olika sätt, bl.a. genom klasskassor. Det förekommer att elever står för hela kostnaden vilken uppgår till ca 3 600 kronor. Inspektörerna bedömer att 3 600 kronor inte kan anses vara en obetydlig kostnad som är förenlig med skollagen. I kommunrapporten finns Skolverkets samlade bedömning av avgifter i kommunen.

Personal

Enligt Skolverkets statistik för år 2006 var antalet lärare med pedagogisk utbildning i Södra Ängby skola 6,4 per 100 elever. Motsvarande siffra för riket var 6,8 lärare per 100 elever. Inspektörerna bedömer att tillgången till lärare med utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver är god. Skolan samarbetar med lärarutbildningen vilket underlättar för skolan att rekrytera kompetent personal. Tillgången till personal med specialpedagogisk kompetens bedöms också som god.

Personalen deltar i kompetensutveckling utifrån skolans behov och egna önskemål.

Datum	Ort
2007-06-20	Stockholm

Kerstin Levin

Birgitta Knutsson Rohdin